

[https://doi.org/10.52505/1857-4300.2021.3\(315\).10](https://doi.org/10.52505/1857-4300.2021.3(315).10)
CZU:398.3

**FOLCLORUL OBICEJURILOR CALENDARISTICE
(PRIMĂVARĂ, VARĂ, TOAMNĂ) DOCUMENTAT
ÎN COLECȚIILE DE MATERIALE ETNOGRAFICE
ȘI FOLCLORICE DIGITIZATE**

Dorina ONICA

Doctor în istorie, specialitatea etnologie

E-mail: dorinaonica@yahoo.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4935-5668>

Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” (Chișinău)

**The Folklore of the Calendar Customs (Spring, Summer, Autumn)
Recorded in The Digitized Collections of Ethnographic
and Folkloric Materials**

Abstract

The article informs and provides an analysis on the qualitative and quantitative level of the data regarding the folklore of the calendar customs (spring, summer, autumn), which were digitized within the project *Saving the Folkloric Archival Material Preserved in Chisinau, Republic of Moldova* (EAP1045). Transgressed from the classic archiving format to the digitized one, the manuscripts and cassette tapes offer us valuable information gathered between 1956-1992, with reference to the folklore of the feasts celebrated in the warm season of the year, as well as of the customs, social, ceremonial and ritual practices, beliefs and mythical representations associated with them. Evaluating the consistency of documenting these folkloric and ethnographic expressions in the archival materials, we noticed inequalities and prioritizations in their recording and researching, the attention of the folclorists being visibly diffused towards other genres of folklore.

Keywords: digital archive, manuscripts, cassette tapes, folklore, feasts, customs.

Rezumat

Articolul informează și oferă o analiză asupra nivelului calitativ și cantitativ al datelor cu referire la folclorul obiceiurilor calendaristice (primăvară, vară, toamnă), ce au fost digitizate în cadrul proiectului *Saving the Folkloric Archival Material Preserved in Chișinău, Republic of Moldova* (EAP1045). Transgresate de la formatul clasic de arhivare la cel digitalizat, manuscrisele și benzile de magnetofon, culese între anii 1956 și 1992, ne oferă valoroase informații cu referire la folclorul sărbătorilor celebrate în perioada caldă a anului, de asemenea a obiceiurilor, practicilor ceremoniale și rituale, sociale, credințelor și reprezentărilor mitice asociate acestora. Evaluând consistența documentării acestor expresii folclorice și etnografice în materialele arhivistice, am observat inegalități și priorități în înregistrarea lor, atenția folcloriștilor fiind vizibil difuzată spre alte specii folclorice.

Cuvinte-cheie: arhivă digitală, manuscrise, benzi de magnetofon, folclor, sărbători, obiceiuri.

Repertoriul documentelor etnofolclorice și al benzilor de magnetofon stocate în arhiva digitală a Institutului de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” și a Institutului Patrimoniului Cultural și digitizate în cadrul proiectului ”Saving the Folkloric Archival Material Preserved in Chișinău, Republic of Moldova (EAP1045)” prin intermediul Endangered Archives Programmes, oferit de British Library, devine pertinent, în scurt timp, un important instrument de lucru pentru antropologi, etnologi, folcloriști, filologi, precum și pentru alți specialiști din disciplinele conexe. Respectivele date sunt valoroase din perspectiva mai multor calități ce le relevă. Prin intermediul înregistrărilor audio și textualizări ale notelor de teren, transpuse în format digital și incluse în circuitul deschis al informațiilor științifice brute, are loc un proces de recuperare a trecutului etnofolcloric al grupurilor culturale rurale locale. De asemenea, conținutul și structura materialelor relevă construcția și disoluția percepțiilor cu privire la identitate într-un continuum tandem cu schimbările și evenimentele sociopolitice ale secolului XX. Documentele analizate sunt un server al memoriei și gândirii colective, pe fonul cărora pot fi sesizate segmentele și caracterul traiectoriei de manifestare și performare a faptelor și expresiilor de folclor.

O arhivă, așa cum preciza Ioana-Alexandra Frunteletă, „legitimează cercetarea etnologică, (...) ea este o instituție care produce documente etnologice, reflectă o viziune asupra culturii informale moștenite, exprimă o tradiție de raportare la această cultură, aplică și adaptează metode complexe pentru a «materializa imaterialul» și a «coagula sincreticul»” (Frunteletă, 2015, p. 355). Astfel, cercetătorul beneficiază de un fond valoros, ce îi permite să facă observații, reconstituiri și evaluări a ceea ce s-a pierdut și a ceea ce s-a păstrat în cadrul performanțelor etnofolclorice.

Scopul studiului este evaluarea documentării folclorului obiceiurilor calendaristice (primăvară, vară, toamnă) înregistrate în colecția de manuscrise și benzi de magnetofon convertite digital în cadrul proiectului mai sus menționat. Scopul asumat pornește de la afirmația specialiștilor Georges, Blumenreich și O'Reilly precum că cercetătorii „care utilizează informațiile stocate în arhivele folclorice sunt, de obicei, motivați să facă acest lucru pentru a determina sau a demonstra măsura în care pare să existe continuitate în exprimarea umană în timp și în spațiu sau pentru a determina și pentru a demonstra asemănările sau diferențele aparente în comportamentul expresiv al ființelor umane, deoarece acestea pot fi deduse din înregistrările făcute de cercetători în momente și locuri diferite” (1974, p. 40). Textualizările datelor, analizate de noi, care au fost culese pe un teren etnografic pre-socialist și socialist, impun o „abordare reflexivă și critică” (Tschofen, 1999, p. 236) și o hermeneutică multipozițională.

Obiectivele cercetării s-au focalizat pe cercetarea gradului calitativ și al celui cantitativ, adică a conținutului și a formei, și de documentare a folclorului obiceiurilor calendaristice (primăvară, vară, toamnă). Această etapă constituie un punct de plecare spre analizarea sincronică și diacronică a proceselor de modernizare, de adaptare și de actualizare a obiceiurilor calendaristice în mediul genuin de performare.

Procesul de documentare și de evaluare a subiectului dat în colecția digitală a impus aplicarea metodelor logistice: ascultarea înregistrărilor de pe benzile de magnetofon, citirea și descifrarea textelor documentate în caietele de teren; precum și a metodelor: de traducere, transcriere și culegere computerizată, algoritmizare, sistematizare, editare, analiza calitativă și critică. Aceste metode premerg și ajută la alcătuirea unui corpus de documente în limba română a folclorului obiceiurilor de primăvară, vară, toamnă, care v-a fi un instrument de salvagardare a patrimoniului cultural intangibil.

Aspecte tehnice ale documentării informațiilor de teren. Câteva observații

Starea fizică degradantă a caietelor îngreunează fragmentar citirea, descifrarea și înțelegerea textului cules, fapt care deseori poate să ne priveze de date cu adevărat inedite. Un alt aspect care ne informează despre stringența realizării acțiunilor de editare și publicare a acestor materiale este acela că în majoritatea lor, textele sunt scrise în limba română cu alfabet chirilic. Prin urmare, acest lucru limitează accesul interpretativ al tinerilor specialiști, mulți dintre care, intrați în domeniu și necunoscând a opera cu acest alfabet, în câțiva ani vor fi puși în fața unei neputințe involuntare de a citi materialul arhivistic. De asemenea, și condiția caligrafică a textului amplifică procesul de comprehensiune.

Drept metodologie de colectare a datelor (de către angajații instituțiilor de cercetare sau de către studenții aflați sub coordonarea acestora) identificăm:

- comunicarea liberă a respondentului,
- dialogul deschis între respondent-colector,
- dialogul direcționat între respondent și colector.

Pe benzile de magnetofon putem observa libera exprimare acordată de folcloriști respondenților, dezvăluind un simț etic deosebit în cercetarea de teren. Astfel, se poate sesiza că, pe lângă chestionare, interviuri metodologic structurate, specialistul deseori oferă informatorului posibilitatea să expună informația așa cum consideră acesta potrivit și comod. Respectiv, echipele au creat atmosfere emoționale și psihologice favorabile pentru purtătorii de informații, racordându-se principiului „dorință semnificativă guvernată de reguli” (Clifford, 1988, p. 218) în colectarea folclorului. Pe de altă parte, în cele mai multe cazuri, în caiete găsim doar răspunsurile informatorilor, nu și întrebările collectorului.

La audierea benzilor de magnetofon observăm cum cercetătorul, pe alocuri, modelează și direcționează răspunsul informatorului, oferind drept exemple

informații ce le cunoaște deja despre un anumit fapt folcloric (spre exemplu, despre practicile de chemare a ploii). Astfel, nu ne putem da seama cu claritate ce modele de chestionare au fost aplicate și cum s-a operat cu ele. Cu toate acestea, din textualizarea finală a înregistrării informației oferite de respondent, observăm că fiecare sărbătoare este documentată având drept structură următorul algoritm: denumirea generală a sărbătorii, denumirea locală, data celebrării, segmentul religios și cel popular al sărbătorii, credințe, folclor, consemnarea și detalierea unor obiceiuri și practici locale împreună cu actanții, timpul și locul de executare. Pentru o consemnare densă a elementului de folclor, anumite cuvinte și texte sunt însoțite de scurte explicații și comentarii sub forma unor note de subsol.

Analizând detaliile datelor cu caracter personal al purtătorilor de folclor, putem sublinia că ele sunt destul de concludente și conțin următoarele date de pașaportizare: nume, prenume, apartenența de rudenie sangvină sau spirituală, după care e cunoscut în comunitate, vârsta, studiile, ocupațiile, nativ sau venit în sat. Dacă, în timpul pașaportizării, apelativul „analfabet” este preferat celui „fără studii”, faptul dat poate ridica catalogări abrupte din partea noilor deontologii de a nota datele respondenților, dat fiind caracterul nu tocmai potrivit al primului, acesta comportând nuanțe dure de înțeles.

Aspecte de substanță a datelor digitizate

Caracterul expunerii de către respondenți și al înregistrării de către folcloriști a datelor de teren reflectă încadrarea în contextul istoric, politic în care s-au manifestat tradițiile și practicile sociale, ceremoniale și rituale documentate. Prin urmare, așa cum precizează profesorul finlandez Pertti Anttonen „ca procese de schimbare, însușire și interpretare și ca relații de autoritate create între prezent și trecut, tradițiile apar ca construcții retorice care denotă un proces activ și politic de creare a sensului istoric” (Anttonen, 2005, p. 35). Pe lângă informația scrisă, manuscrisele digitizate, pe care le-am analizat, conțin schițe, desene, fotografii, menite să capteze vizual ritualul și ceremonialul înregistrat. În așa mod, datele devin mai complexe și consistente, creionând cadrul de performare a obiceiului și conferind arhivei calitatea de a fi „multidimensională, flexibilă și deschisă” (Ben-Amos, 1970, p. 156).

În total, din *Colecția* Institutului de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Moldovei, actualmente Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”, au fost analizate 1296 de caiete de teren și cca 569 de fișiere audio aflate în format digital la acest moment. La o privire de ansamblu, observăm abundența în caiete a datelor cu referire la folclorul și obiceiurile sărbătorilor din ciclul vieții, rituri domestice, folclorul și obiceiurile sărbătorilor de iarnă, scenariile ale performanțelor de teatru popular, texte de colinde, incantații și descântece, credințe și reprezentări mitice, superstiții, proverbe și zicători, povești, legende și basme, memorii, date

toponimice, istoria satelor cercetate etc. Benzile de magnetofon înregistrează povești, balade, doine, colinde, cântece etc. O bună parte din aceste materiale au fost pertinent analizate și publicate sub formatul unor culegeri, volume, colecții¹. Sistemul de metadata este riguros elaborat, modelul de căutare este bazat pe cuvinte-cheie după specii folclorice și conținutul repertoriului localității, catalogul fișierelor încărcate pe site-ul arhivei facilitează accesul și câștigarea timpilor de căutare, de accesare și de lucru cu un material anume.

Prin urmare, referindu-ne nemijlocit la subiectul nostru de cercetare, vom atrage atenția asupra faptului că pe parcursul documentării am semnalat o pauperitate a datelor cu privire la folclorul obiceiurilor calendaristice (primăvară, vară, toamnă). Totuși, consemnări cu detalii mai complexe găsim în manuscrisele din perioada cuprinsă între anii 1956 și 1992. Respectiv, au fost identificate și extrase informații din 50 de manuscrise și textualizate din 20 de fișiere audio. Datele etnofolclorice au fost înregistrate de către Grigore Botezatu, Nicolae Băieșu, Efim Junghietu, Sergiu Moraru, Victor Cirimpei, Alexandru Furtună ș.a., precum și de echipele de studenți aflate sub coordonarea acestora. Caietele de teren și benzile de magnetofon conțin, în majoritatea lor covârșitoare, informații despre credințe și obiceiuri asociate sărbătorilor calendaristice relativ active din prima jumătate a secolului al XX-lea sau deja aflate într-un proces de diluare, filtrare de către comunism în a doua jumătate a aceluiași secol.

În respectivele caiete de teren găsim informații la subiect culese de la 66 de informatori din 45 de sate: Parcani, Schineni, Nimereuca (Soroca²), Obreja Veche (Fălești), Sinești, Todirești (Ungheni), Coteala, Larga (Briceni), Salcia, Pohoarna, Socola, Olișcani (Șoldănești), Tocmagiu, Corotna, Teiu (Grigoriopol), Colibași, Manta, Giurgiulești (Cahul), Napadova, Sănătăuca (Florești), Copanca, Tănătari (Căușeni), Butești, Hâjdieni (Glodeni), Lencăuți (Ocnița), Dumeni (Râșcani), Zăicana (Criuleni), Plopi, Corbu, Visoca (Dondușeni), Carabetovca (Basarabeasca), Cuizăuca (Rezina), Valea Schinoasa, Trușeni (mun. Chișinău), Sadova (Strășeni), Caragaș (raionul Slobozia din cadrul Unităților Administrativ-Teritoriale din Stânga Nistrului), Crocmaz, Purcari, Tudora (Ștefan Vodă), Vălcineț, Dereneu, Răciula, Țibirica, Sipoteni (Călărași), Boghicieni (Hâncești).

¹ Grigore Botezatu: *Folclorul haiducesc în Moldova* (1967), *Legende, tradiții și povestiri orale* (1975), *Folclor din țara fagilor* (1993); Efim Junghietu: *Proverbe și zicători* (1981), *Folclor din Bugeac* (1982), *Folclor din țara fagilor* (1993); Sergiu Moraru: *Ciugur, mugur, mugurele: Ghicitori* (1977), *Poetica liricii populare moldovenești* (1978), *Lumea o face, lumea o desface: Ghicitori populare moldovenești* (1982), *Folclor din țara fagilor* (1993); Victor Cirimpei: *Snoave și anecdote. Alcătuire, studiu monografic și comentarii* (1979), *Ace pentru cojoace: glume, anecdote, snoave*. Selecție, prelucrare literară științifică, comentarii, postfață (1985), *Soare nou răsare*. Selecție de folclor al sărbătorilor de iarnă cu prefață, note și glosar (1990), ș. a.

² În text notăm denumirea actuală a organizării administrative din care face parte satul sau comuna.

Prin urmare, detaliem că atenția folcloriștilor a fost orientată mai mult spre anumite sărbători. Astfel, sunt documentate substanțial credințele și practicile de 1 Martie (în nouă sate); obiceiurile de Florii, inclusiv Lăzărelul și Sălcioara (în șase sate); credințele și obiceiurile, practicile ceremoniale și rituale de Paște (în șaisprezece sate). Sunt consemnate narațiuni din experiențe proprii despre transformarea oamenilor în strigoi, întâlniri și lupte cu strigoaice, credințe, superstiții și practici magice de obținere și protejare a manei la Sfântul Gheorghe (27 aprilie/ 6 mai) (în unsprezece sate). Originale sunt versurile și formulele, teatrul popular și performanțele coregrafice cu caracter magic de chemare a ploii, a se vedea în acest sens Paparuda și variantele sale Păpușa și Păpălugă; precum și udatul mormintelor celor înecați și spânzurați, udatul strigoilor, procesiuni cu icoane la hotare etc. (în cincisprezece sate). O parte dintre datele colectate în teren (1947-1991) și păstrate în arhivă nu se regăsesc în format digitizat, din cauza gradului mare de degradare fizică a manuscriselor sau a benzilor de magnetofon. Cele cu privire la tradițiile Caloianului și ale Paparudei la românii din Moldova și Ucraina au făcut subiect de cercetare pentru Nicolae Băieșu, care a și publicat un studiu³ în 1993, la Cluj. Astfel, folcloristul a contribuit la salvagardarea acestor documente etnofolclorice, incluzând în circuitul științific mărturii relevante, la care astăzi nu mai putem avea acces.

De asemenea, date variate au fost documentate cu privire la credințele și cunoștințele, practicile rituale (ramuri verzi și frunzari, udatul acestora), obiceiurile cu caracter religios (Moșii de vară) și social (petreceri la „iarbă verde”) atestate în perioada cuprinsă între Duminica Mare (în paisprezece sate) – Rusalii; și interdicțiile, superstițiile și tabuurile cu referire la aceste divinități feminine (în cincisprezece sate). Găsim, în aceeași ordine de idei, date despre prescripțiile și credințele asociate sărbătorii Închinarea Sfintei Cruci (pop. Ziua Crucii de Primăvară, 17/ 30 martie) și Înălțarea Sfintei Cruci (pop. Ziua Crucii de Toamnă, 14/ 27 septembrie) (în cinci sate). Textele cu caracter descriptiv aduc argumente pentru o consecvență cronologică a numeroaselor aspecte de religiozitate populară, ritologie, secvențe ceremoniale, dar cu o pierdere a sensului unor credințe, a simbolismului unor instrumente și obiecte rituale, a semnificației obiceiurilor.

În caietele de teren și pe benzile de magnetofon sunt absente sau tangențial documentate aspectele de cultură materială a obiceiurilor pastorale de Sfântul Gheorghe și de Sfântul Dumitru. Informații despre scenariile rituale de Paștile Blajinilor sau de Prohoade, despre datinile la Înălțarea Domnului (pop. Ispas) și despre obiceiurile executate de femei la sărbătoarea Intrarea în Biserică a Maicii Domnului (pop. Ovidenia, 21 noiembrie/ 4 decembrie) sunt absente sau se regăsesc

³ Nicolae Băieșu. *Materiale etnografico-folclorice de arhivă privind tradițiile Caloianului și Paparudei la românii din Republica Moldova și Ucraina*. În: „Anuarul Arhivei de Folclor”, nr. XV-XVII, 1994-1996, p. 431-465.

sporadic. În aceeași ordine de idei, folclorul obiceiurilor populare și religioase ale celorlalte sărbători cu dată fixă din cursul timpului cald al anului nu a fost documentat substanțial.

Merită să amintim că o parte dintre aceste date au fost valorificate în cadrul unor capitole de carte consistent elaborate științific⁴. De asemenea, ne sunt utile și articolele cu caracter descriptiv și informativ din diverse periodice⁵. Prin urmare, conținutul datelor digitizate impune o documentare contemporană a faptelor și proceselor de cultură din cadrul grupurilor culturale locale pentru a asigura continuitatea și completarea lacunelor, deoarece, așa cum observăm, folclorul este un tip de „cunoaștere, care încet, dar sigur dispare” (Ben-Amos, 1984, p. 104). În acest sens, respondenții deseori afirmă în dialogurile sau în monologurile întreținute, sentințe cu caracter subiectiv referitor la ceea ce este tradițional, la ceea ce se mai practică și la ceea ce s-a renunțat, emerse din propriile observații. Respectivul inserții în conversații relevă o realitate și o persistență a convingerilor în rândul respondenților din a doua jumătate a secolului al XX-lea și a celor pe care îi interviuăm astăzi, în deceniile al doilea și al treilea ale secolului al XXI-lea.

Analizând la etapa incipientă conținutul obiceiurilor calendaristice (de primăvară, vară, toamnă), așa cum sunt narate de către purtătorii pasivi sau activi de folclor, înregistrați în perioada anilor 1956 și 1992, observăm că ritmurile rapide de globalizare, accesul la informație și mobilitate, procese apărute în primele decenii ale secolului al XXI-lea, a cauzat mutația și dispariția rapidă și agresivă a faptelor culturale prezervate de stagnarea economică, diluate de controlul și cenzura politică, ideologică din a doua jumătate a secolului al XX-lea. În modul acesta, mărturiile respondenților „oferă o urmărire narativă a memoriei declarative” (Ricoeur, 2004, p. 166). În astfel de situații eterogene, materialul digitizat se cere analizat în împrejurări de acțiune tot atât de complexe, ca și cele în care operează comunitățile rurale.

Conținutul interviurilor și al textelor culese oferă un bogat repertoriu de regionalisme, cuvinte și expresii vernaculare, care par a ieși treptat din uzul purtătorilor de folclor: *bulendre* (haine), *niguială* (migală), *pisance* (ouă încondeiate,

⁴ Nicolae Băieșu. *Sărbători domnești*, vol. I. Chișinău: Editura „Cartea Moldovei”, 2004; *Sărbători domnești*, vol. II. Chișinău: Editura „Cartea Moldovei”, 2007.

⁵ A se vedea în acest sens următoarele materiale scrise de Nicolae Băieșu: *Floriile*. În: „Viața satului”, 6 aprilie, 1996, p. 2; *Duminica Mare*. În: „Viața satului”, 5 iunie, 1993, p. 1; *Sfintele Paști*. În: „Realități culturale”, nr. 5, 2013, p. 3-5; *Paștile Blajinilor*. În: „Capitala”, 21 aprilie, 2011, p. 4; *Sânzienele*. În: „Literatura și Arta”, 5 iulie, 1994; *Sfântul Proroc Ilie*. În: „Capitala”, 1 august, 2001, p. 6; *Sărbătoarea Sfântului Gheorghe*. În: „Viața satului”, 1993, p. 1; *Brumărel, mijlocul toamnei: Lunile anului*. În: „Viața satului”, 2 octombrie, 1993, p. 1; *Patruzeci de Sfinți*. În: „Țara”, 10 martie, 1998; *Armindenul*. În: „Viața satului”, 13 mai, 1992; *Sfântul Petru: tradiții și obiceiuri*. În: „Realități culturale”, nr. 7, 2013, p. 5; *Cuviosul Simeon Stâlpcnicul. Sărbătoare creștină la începutul toamnei*. În: „Viața satului”, 11 septembrie, 1993, p. 5.

motive pictate), *fetnijică/ fetnezită* (adolescentă, fetișcană), *ghiul* (trandafir), *a cărăului* (a altoi), *speie* (coș) etc.

De asemenea, vom menționa că specialiștii au documentat creațiile orale, inclusiv răspunsurile informatorilor, potrivit rostirii locale, notând cu fidelitate, cât mai aproape de original, particularitățile dialectale din vorbirea acestora. Astfel textele înregistrate au păstrat trăsăturile fonetice, morfologice etc. ale graiului local, adică forma de expunere specifică regiunii geografice și cadrului cronologic. Respectiv, textele folclorice, pe lângă valoarea lor de documente ale creației populare orale, au și valoare de documente ale limbii vii.

Prin urmare, calitatea documentelor de folclor, stocate în arhiva digitală a Institutului de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” și a Institutului Patrimoniului Cultural, validează condiția că „o arhivă de folclor – așa cum preciza Sabina Ispas – trebuie să reproducă fenomenul real din perspectivă istorică (în diacronie și sincronie) și geografică, la nivelul structurilor și formelor, stilului etc.” (2003, p. 115).

Drept concluzie preliminară, precizăm că acest corpus de documente, transgresat de la forma de manuscris la cea digitală, pune la dispoziția cercetătorilor din diverse domenii ale cercetării fundamentale posibilități largi de utilizare a expresiilor de folclor.

Arhiva în format digital, ca suport factual de patrimonializare a folclorului, oferă acestor documente de oralitate o nouă vizibilitate și siguranță, facilitând scoaterea din anonimat a faptelor documentate prin interpretarea riguroasă de către cercetători și integrarea lor în demersuri științifice generale sau particulare, în demersurile monografice ale specialiștilor, pentru a intra în circuitul științific și, într-o formă exemplară, restituite comunităților din cadrul cărora au fost excerptate. De asemenea, datele stocate digital asigură dreptul de acces la informație tuturor celor interesați și oferă condiții multiple de valorificare practică a capitalului intelectual al comunităților purtătoare de folclor.

În urma unei prime examinări, constatăm că materialul informativ cu referire la folclorul obiceiurilor calendaristice (primăvară, vară, toamnă) a fost identificat numai în 50 de manuscrise și în 20 de fișiere audio, culese de la 66 de informatori din 45 de sate. În bună parte, materialul înregistrat ține de anumite sărbători religioase și laice din perioada caldă a anului și denotă o relativă absență a datelor de teren.

Referințe bibliografice:

ANTTONEN, Pertti J. *Tradition through Modernity. Postmodernism and the Nation-State in Folklore Scholarship*. Helsinki: Finnish Literature Society, 2005.

BĂIEȘU, Nicolae. Materiale etnografico-folclorice de arhivă privind tradițiile Caloianului și Paparudei la românii din Republica Moldova și Ucraina. În: *Anuarul Arhivei de Folclor*. 1994-1996, nr. XV-XVII, p. 431-465.

BEN-AMOS, Dan. The University of Pennsylvania Folklore Archives: A progress

Report. In: *Keystone Folklore Quarterly*. 1970, No. 15 (3), p. 148-157.

BEN-AMOS, Dan. The Seven Strands of Tradition: Varieties in Its Meaning in American Folklore Studies. In: *Journal of Folklore Research*. Vol. 21, 1984, No. 2-3, p. 97-131.

CLIFFORD, James. *The Predicament of Culture*. Cambridge: Harvard University Press, 1988.

FRUNTELATĂ, Ioana-Ruxandra. Tezaur și utopie – o schiță de „critic empatică” a arhivelor etnologice. În: *ORMA*, vol. 24. Nașterea documentului de folk-lore. Răspântii metodologice. Coord. Ileana Benga. Cluj-Napoca: Risoprint, 2015, p. 351-370.

GEORGES, Robert A., BLUMENREICH, Beth., O' REILLY, Kathie. Two Mechanical Indexing Systems for Folklore Archives. A Preliminary Report. In: *The Journal of American Folklore*. Vol. 87, No. 343, Archer Taylor Memorial Issues (Ian-Mar.), 1974, p. 39-52.

ISPAS, Sabina. *Cultura orală și informația transculturală*. București: Editura Academiei Române, 2003.

RICOEUR, Paul. *Memory, History, Forgetting*. Translated by Kathleen Blamey and David Pellauer. Chicago, London: The University of Chicago Press, 2004.

TSCHOFEN, Bernhard. The Habit of Folklore: Remarks on Lived Volkskunde and the Everyday Practice of European Ethnology after the End of Faith. In: *Journal of Folklore Research*. Vol. 36, No. 2 (3), Special Double Issue: Cultural Brokerage: Forms of Intellectual Practice in Society (May - Dec.) 1999, p. 235-242.

Notă: Articolul a fost realizat în cadrul proiectului de cercetare 20.80009.1606.03 *Contexte socioculturale autohtone și interconexiuni europene în creația populară și literatura cultă din Basarabia (sec. XIX până în prezent)*, Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu” al MEC.